

مصوبه چهل و پنجمین جلسه هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۷/۱۲/۲۱

بسمه تعالی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

عنوان استاندارد: (تدوین / بازنگری):

تدوین استاندارد ملی بذر شاهی

تدوین استاندارد ملی بذر شاهی (تاریخ: ۱۳۹۷/۸/۱۳)
نایب دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای سازمان

مصوبه چهل و پنجمین جلسه هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۷/۱۲/۲۱

SPCRI

مقدمه:

اهمیت گیاه یا محصول:

شاهی (*Lepidium sativum* L.) که به تره‌تیزک نیز مشهور است، گیاهی یک ساله و بومی مدیترانه شرقی بوده و از جمله سبزیجاتی است که هم ارزش غذایی داشته و هم به عنوان گیاه دارویی از آن استفاده می‌شود. این سبزی مفید و پرخاصیت به دلیل کشت آسان و رشد سریع در همه مناطق ایران قابل کشت بوده و دسترسی به آن راحت و ارزان است. سطح زیرکشت شاهی در کشور حدود ۳۰۰۰ هکتار گزارش شده است که همراه با سبزیجاتی مانند اسفناج و جعفری بالاترین سطح زیرکشت در گروه سبزیجات برگی را به خود اختصاص داده است.

اهداف مورد نظر:

تدوین استانداردهای مزرعه‌ای و آزمایشگاهی بذر شاهی بر مبنای مستندات علمی و شرایط موجود در داخل کشور.

ضرورت تدوین / بازنگری استاندارد:

با توجه برنامه‌ریزی صورت گرفته توسط مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال جهت کنترل و گواهی بذر سبزیجات برگی در قالب برنامه گواهی محدود و نیز با توجه به استقبال شرکت‌های تولیدکننده بذر سبزیجات برگی از برنامه مذکور، ضروری است که استاندارد (مزرعه‌ای و آزمایشگاهی) این گروه محصولی از جمله شاهی در سریعترین زمان ممکن تدوین گردیده و جهت اجرا به واحدهای مرتبط از مؤسسه ابلاغ شود.

تدوین استاندارد ملی بذر شاهی (تاریخ: ۱۳۹۷/۸/۱۳)
نایب دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای سازمان

مصوبه چهل و پنجمین جلسه هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۷/۱۲/۲۱

طبقات بذری:

طبقه بذری پیش پایه (Pre-basic):

بذر پیش پایه، به بذر حاصل از تکثیر بذر به نژادگر (Breeder Seed) گفته می شود. این طبقه بذری، هسته اولیه تولید بذر برای طبقه مادری بوده و استانداردهای مزرعه‌ای و آزمایشگاهی که برای بذور این طبقه اعمال می شود نسبت به طبقات بذری پایین تر (طبقات پایه و گواهی شده) سختگیرانه تر است.

طبقه بذری پایه (Basic):

طبقه بذری حاصل از کشت بذر پیش پایه است که برای تولید بذر گواهی شده به کار می رود. استانداردهای مزرعه‌ای و آزمایشگاهی که برای بذور این طبقه اعمال می شود نسبت به طبقه بذری پایین تر (طبقه گواهی شده) سختگیرانه تر است.

طبقه بذری گواهی شده (Certified):

بذر حاصل از کشت طبقه بذری پایه است که برای تولید محصول تجاری در اختیار کشاورزان قرار داده می شود. این طبقه به عنوان محصول نهایی برنامه گواهی بذر در نظر گرفته می شود.

تدوین استاندارد ملی بذر ساهی (تاریخ: ۱۳۹۷/۸/۱۳)
نایب دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت امنای سازمان

مصوبه چهل و پنجمین جلسه هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تصویب: ۱۳۹۷/۱۲/۲۱

تعاریف:

تناوب: ترتیب خاص کاشت محصولات و نیز آیش در یک قطعه زمین

ایزولاسیون: فاصله مزرعه تولید بذر از سایر مزارع و یا گونه‌های گیاهی که امکان تلاقی و بروز اختلاط ژنتیکی و یا امکان انتقال بیماری مشترک را سبب شود (جهت حفظ خلوص ژنتیکی و حفظ سلامت بذر).

بذر خالص: بذرهای یک گونه مشخص در نمونه مورد آزمون که بیشترین حجم میزان بذری را به خود اختصاص داده و شامل تمام ارقام زراعی آن گونه می‌باشد. بذر خالص علاوه بر بذور سالم و رسیده، شامل بذرهای ریز، لاغر، نارس، چروکیده و جوانه‌زده نیز می‌باشد. همچنین قطعات شکسته بذر که بزرگتر از نصف اندازه بذر اصلی باشند نیز جزو بذر خالص محسوب می‌گردند.

درصد جوانه‌زنی: به درصد بذر جوانه‌زده در نمونه مورد تجزیه که تحت شرایط مشخص و کنترل شده آزمایشگاهی و پس از طی زمان معین صورت پذیرفته است، درصد جوانه‌زنی می‌گویند. این کمیت معرف قابلیت بذر در ایجاد گیاه عادی تحت شرایط مناسب محیط خاک می‌باشد.

تدوین استاندارد ملی بذر شاهی (تاریخ: ۱۳/۸/۱۳۹۷)
نایب دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای سازمان

دفتر هیئت امنای سازمان
تعمیرات و آموزش کشاورزی

مصوبه چهل و پنجمین جلسه هیئت امنای

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

تاریخ تصویب: ۱۳۹۷/۱۲/۲۱

استاندارد ملی تولید بذر شاهی (مزرعه‌ای)

طبقات بذری		استانداردهای مزرعه	
گواهی شده (Certified)	پایه (Basic)	پیش پایه (Pre-basic)	
۱	۲	۳	تناوب (حداقل سال) * ایزولاسیون (حداقل متر) * سایر ارقام و خارج از تیب (حداکثر تعداد بوته)
۴۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	سایر محصولات (حداکثر تعداد بوته)
۲/۱۰۰۰۰	۱/۱۰۰۰۰	۰	علف های هرز * * *
۲/۱۰۰۰۰	۰	۰	قارچ ها
-	-	-	پروکاریوت ها
۲/۱۰۰۰۰	۱/۱۰۰۰۰	۱/۱۰۰۰۰	ویروس ها
-	-	-	بیماری های بذرزاد (حداکثر تعداد بوته)

* تناوب و فاصله ایزولاسیون از خانواده brassicaceae می باشد.

* توصیه فنی، پاک بودن مزرعه از علف های هرز به ویژه سس و فالاریس و امکان بازرسی مزرعه به سهولت می باشد.

کدوم استاندارد ملی بذر شاهی (تاریخ: ۱۳۹۷/۸/۱۳)

نایب دبیر خانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای سازمان

مركز مويات امنای سازمان
تعميرات و آمويات کشاورزی

معموبه چهل و پنجمین جلسه هیئت امنای
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
تاریخ تمویبه: ۱۳۹۷/۱۲/۲۱

استاندارد ملی تولید بذر شاهی (آزمایشگاهی)

طبقات بذری			استانداردهای آزمایشگاه
گواهی شده (Certified)	پایه (Basic)	پیش پایه (Pre-basic)	
۹۸	۹۸	۹۸	حداقل بذر خالص (درصد)
۲	۲	۲	حداکثر مواد جامد (درصد)
۱۰۰	۵۰	۰	حداکثر مجموع بذر علف‌های هرز و سایر محصولات در نمونه کاری (تعداد در ۶۰ گرم بذر)
۷۵	۷۵	۷۵	حداقل درصد جوانه‌زنی استاندارد
۹	۹	۹	حداکثر درصد رطوبت
-	-	-	بیماری‌های بذرزاد

* تعداد بذر علف هرز سس در هر سه طبقه بذری باید صفر باشد.

تدوین استاندارد ملی بذر شاهی (تاریخ: ۱۳۹۷/۸/۱۳)
تایید دبیرخانه هیئت ممیزه و هیئت های امنای سازمان

سازمان ملی بذر و گیاهان
تعمیرات و آموختن کشاورزی